

ANKARA ŞUBESİ

BENİ AKKUYULARDA MERDİVENSİZ BIRAKTIN SÖYLEŞİSİ E-KİTAP

Ataman Kınış ve Kenan Özgör anısına

**Beni Akkuyu'larda Merdivensiz Bıraktın
Türkiye'nin nükleerle imtihanı....**

SÖYLEŞİ

FİLİZ YAVUZ

26 MAYIS 2015 SALI

19.00

**EMO TOPLANTI
SALONU**

**(İHLAMUR CD. NO:10
KIZILAY-ANKARA)**

ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI ANKARA ŞUBESİ • İhlamur Caddesi No:10 Kızılay Ankara, Türkiye
Telefon: +90 312 231 44 74 Faks: +90 312 232 10 88 GSM: +90 530 773 09 37, +90 530 773 09 38
e-posta: ankara@emo.org.tr, web: <http://ankara.emo.org.tr>

/emoankara

/groups/emoankara

/emoankarasubesi

/emoankara

ANKARA ŞUBESİ

ISBN 978-605-01-0809-5

“BENİ AKKUYULARDA MERDİVENSİZ BIRAKTIN”

1.Baskı, Ankara-Eylül 2015
ISBN: 978-605-01-0809-5
EMO Yayın No: GY/2016/625

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Ankara Şubesi
İhlamur Sokak No:10 Kat:2 06640 Kızılay Ankara
Tel: (312) 231 44 74
Faks: (312) 232 10 88
<http://www.ankara.emo.org.tr>
E-Posta: ankara@emo.org.tr

Dizgi

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Ankara Şubesi

SUNUŞ

Elektrik Mühendisleri Odası olarak ülke gündemi ve enerji politikalarına dair görüşlerimiz 61 yıldır kamu yararını, insan ve doğa sağlığını gözete-rek oluşturulmuştur. “Nükleer Enerji Santralleri” tartışmaları başladığı günden itibaren de bu bakış açısıyla hareket ettik. Sözümüz ve tarafımız her zaman halk için halktan yana olmuştur.

Bizler nükleer enerji santralleri ile ilgili yaratılan kamuoyu algısını biraz olsun değiştirebilmek, hakikati biraz olsun gün yüzüne çıkarmak için çabalamaya her zaman devam edeceğiz. Bu çabaların bir ürünü olan ve aramızdan ayrılan üyelerimiz sevgili Ataman Kınış ve Kenan Özgör anısına düzenlenen, “Beni Akkuyularda Merdivensiz Bıraktın” isimli panelin bant çözümlerini siz değerli okuyucularımızla paylaşıyoruz.

Nükleer enerjinin pahalı, tehlikeli bir elektrik üretim teknolojisi olduğu artık herkes tarafından kabul edilmektedir. Nükleer santral ile dünyamız, ülkemiz ve gelecek nesiller adına üstlenilen risk, teknolojik gelişmelerle aşılabilecek bir boyuta sahip değildir. Nükleer atıkları kalıcı olarak bertaraf etme ve güvenli olarak depolama olanağı yoktur. Nükleer sızıntıyı yüzde 100 güvenlikle engelleme olasılığı da bulunmamaktadır. Bunlar karşılığında üstlenilen risk ise bir bölgenin yaşam alanı olmaktan tamamen çıkması, milyonlarca yıl sürecek öldürücü etkilerin taşınması anlamına gelmektedir. Bu risk, 2011 yılında Japonya’da Fukuşima Nükleer Santral kazasıyla yaşanmıştır. Bu kazanın zararları artarak devam etmektedir. 2013 yılında yapılan bir hesaplamada yalnızca maddi zararların temizlenmesinin 110 milyar dolara mal olacağı belirtilmiştir.

Nükleer enerji santralleri ve etkileri ile ilgili hemen hemen tüm soruların tartışılarak ortak bir fikir üretimine girildiği bu çalışmada sevgili yazar Filiz Yavuz’un “Beni Akkuyularda Merdivensiz Bıraktın” kitabından yola çıktık. “Nükleer enerji gereklilik mi? Enerjide dışa bağımlılığı azaltır mı? Nükleer atıklar insan ve doğa sağlığı açısından neyi ifade etmektedir? Atık sorunları nasıl çözülür?...” gibi birçok sorunun cevabının arandığı bu çalışmayı keyifle okumanızı dileriz.

EMO Ankara Şubesi

22. Dönem Yönetim Kurulu

TMMOB

ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI ANKARA ŞUBESİ

SÖYLEŞİ

“BENİ AKKUYULARDA MERDİVENSİZ BIRAKTIN”

Ataman Kınış ve Kenan Özgör anısına...

26 Mayıs 2015

HÜSEYİN MERT KÜLAHÇI (EMO Ankara Yönetim Kurulu Üyesi)-
Elektrik Mühendisleri Odası Ankara Şube’si adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şubemiz, kaybettiği değerleri yaptığı etkinliklerle anmaya devam ediyor. Bugün burada 2007 yılında kaybettiğimiz eski Yönetim Kurulu üyelerimizden Ataman Kınış’ın ve aynı zamanda Odamız MİSEM ve MÜGE eğitmeni, birçok yeni mühendisin mesleki gelişimine katkı koyan, geçen sene kaybettiğimiz Kenan Ağabeyimizi anmak üzere burada toplandık. Bu iki ağabeyimizin şahsında kaybettiğimiz tüm değerlerimiz adına sizleri 1 dakikalık saygı duruşuna davet

ediyorum.

HÜSEYİN MERT KÜLAHÇI- İki ağabeyimiz de gerçekten Odamız için, mücadelemiz için çok değerli isimlerdi.

Ben çok fazla bir şey söyleyemiyorum, ailelerini burada

söyleyeceklerini söylemeleri için kürsüye davet ediyorum. İlk önce Ataman Ağabeyin oğlunu kürsüye davet ediyorum.

ELVAN KINIŞ (Ataman Kınış'ın Oğlu)- Elektrik Mühendisleri Odasının yöneticileri ve değerli üyeleri; her yıl olduğu gibi, bu yıl da aramızdan ayrılanlar anısına düzenlemiş olduğunuz bu etkinlikten dolayı hepinize Kınış ailesi olarak şükranlarımızı sunuyoruz.

Babamız Ataman Kınış'ın 8. ölüm yıldönümünde de kendisini tabii özlemle anıyoruz. Ayrıca Kenan Beyefendinin de anısının önünde saygılarımızı sunuyoruz. Türkiye'nin ve bölge ülkelerinin geleceğinde çok önemli yaralar açabilecek olan nükleer enerji konusunda da böylesine bir etkinliği düzenlemenizden dolayı da yeniden teşekkürlerimizi sunuyoruz. Nükleer enerji konusunda da Filiz Hanımın yaptığı bu çalışmalardan dolayı da kendisini tebrik ediyoruz. Sevgi ve saygılarımızı sunuyoruz.

HÜSEYİN MERT KÜLAHÇI- Çok teşekkür ederiz.

Kenan Özgör Ağabeyimizin ağabeyi İsmail Özgör'ü davet ediyorum.

İSMAİL ÖZGÖR- Elektrik Mühendisleri Odası Ankara Şubesi'nin saygıdeğer üyeleri, kıymetli misafirler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözün bittiği yerdir bu gibi konuşmalar. Her iki rahmetlimize de yüce Tanrı cennetinden birer bölüm ihsan eder inşallah. Bu kurum, vefa borcunu çok güzel bir şekilde yerine getirmeye çalışıyor. Dünyamızın başında, bugün de burada her ikisini de anıyoruz. Geçmişteki yaşantılarını, bu Odaya yapmış olduğu katkılarını uzun uzun anlatmak mümkün değil. Zaten Elektrik Mühendisleri Odası'nın faaliyetlerini

hepimiz biliyoruz. Ancak kardeşimle ilgili söyleyebileceklerim var, rahmetli Ataman Beyle ilgili fazla bir bilgim yok; Allah rahmet eylesin, ailesine sabırlar diliyorum.

Gücü yettiğinde herkese, her tarafa koşan, yardım etmeye çalışan bir yapısı vardı. Sağ olsun, arkadaşları da onu bağrına bastılar, beraberce uzun yıllar boyunca çok güzel görevler yaptılar. Onun hakkında sizlerden duyduğlarımız bizim için gurur kaynağı. Evet, bir insan dünyada bir gün gelir, terk eder, Tanrının kararı neyse uymak zorundayız, ne yaparsanız yapın onu aşamazsınız. Ama arkada bıraktıklarınız, güzel sözler, intibalar, bu kişi için birer güzel anı, ailesi için de gurur vesilesidir. Biz kardeşimizin hep gururunu yaşadık; herkese, her toplumda gücü yettiğinde çocukla çocuk olan, büyükle büyük olan, gereğinde görevini yaparken hissettirmeye çalışarak, sizi kırmamaya çalışarak o görevi yerine getirmeye çalışan bir kişiliğe sahipti.

Allah rahmet eylesin her ikisine de, kalanlara Allah ömür versin. Sizlere de uzun ömürler diliyorum. EMO'nun faaliyetleri, onların bıraktıkları yerden siz değerli üyeler tarafından devam ettirilecektir, buna inanıyorum. Allah, kalan hepinize sağlık, sıhhatli ömürler versin diyorum. Başta 83 yaşında annem adına olmak üzere, bütün aile fertleri adına hepinize saygılar sunuyorum, teşekkür ediyorum.

Bu etkinliklerin gelecekte de devam etmesi dileğiyle saygılarımı sunuyorum. Sağ olun, var olun.

HÜSEYİN MERT KÜLAHÇI- İsmail Bey'e de teşekkür ediyoruz.

Ertuğrul Ağabeyin de galiba söyleyecekleri şeyler var, onu da kürsüye

davet ediyorum.

ERTUĞRUL YEMİŞCİOĞLU- Arkadaşlar; merhaba.

Ataman Kınış ve Kenan Özgör'ün dostları; hoş geldiniz.

Yurdumuzda nükleer karşıtı bir hayat isteyen, böyle bir dünya özlemi duyan dostlar; aramıza hoş geldiniz. Bu anma gününde aramızda olduğunuz için hepinizi saygıyla selamlıyorum.

1977 yılı Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi Gece Bölümü öğrencileri adına ben de bir iki bir şey söylemek isterim, ama etkinliğimizi, panelimizi de uzatmamak için kısa konuşacağım. Çıkan bir dergimizde de Kenan'la ilgili anılarımı anlatmıştım. Orada belki anlatmayı unuttuğum bir iki şeyi söyleyerek konuşmamı sonlandıracağım. Çok düzgün, dürüst bir arkadaştı; hem Köy İşleri'nde hem Bayındırlık Bakanlığı'nda yaptığı çalışmalarda, ihale komisyonlarında yaptığı denetleme işlerinde biz mühendisler hep birbirimizi tanırız, takip ederiz. O hayatı boyunca koşuşturmasında tertemiz çıkmış, kendisini ötekileştiren farklı siyasi gruplardan insanlar, Cumaya gidip gitmediğini kontrol eden amirleri, kadro vermeyen müdürleri bile, kendisine efendiliği ve meslekteki yetkinliği, temiz ilişkileri nedeniyle her zaman saygı duymuşlardır. Onunla kadro vermek istememelerine rağmen, hepsi çalışmak istemişlerdir. Bunun yakinen tanığıyım.

Biz de sınıf arkadaşları olarak her zaman dostluğundan son derece yararlandık, bilgilerinden yararlandık; bu bilgilerini meslektaşlarına da EMO'daki Eğitim Merkezi'nde aktardı. Yapı denetim eğitimi açmıştık biliyorsunuz, 900 küsur arkadaş o belgelendirme eğitimlerinde

eğitim vermişti. Ayrıca 17 tane temsilciliğimiz vardı illerde, orada her birine ikişer kere giderek eğitimler yaptık, oralarda da en 500 öğrencisi olmuştur. Bugün haritadan baktım, kaç kilometre yapmışızdır diye; birlikte temsilcilikleri gezerken Kenan’la en az 10 bin kilometre yol yapmışız. Hem aracıyla şoförlük yapar, gittiğimiz yerde cihazları kurar, bilgisayarı kurar, eğitimini verir, soruları cevaplandırır, döner gelirdik. Şubeler ve temsilciliklerden sürekli şikâyetler gelir, “*EMO ne yapıyor?*” diye. Bu anlamda EMO’nun olumlu, aydınlık yüzüydü, buralarda onun sayesinde kendimizi anlatma imkânı bulmuştuk.

Anılarımız tabii çok, anlatmakla bitmiyor. Hatırladıklarımızı tekrar dergilerde arkadaşlarımızın anılarını yaşatmak için yazarız diye düşünüyoruz. Dün ailesiyle mezarı başındaydık, ama annesi olduğu için söyleyemedim. Biliyordum, babasını 7 yaşında kaybetmişti, herhalde babasını çok özledi, onun için acele etti. Çok duyarlı, iyi bir insandı; hep içine attı, hep özverili davrandı.

Teşekkür ediyorum. Kendisi hakkında konuşarak aramızda olduğunu düşünüyorum. Kendisini sevdiğimi tekrar ifade ediyorum. O vefat etti, ama aramızda yaşıyor, ölümsüzleşti. Dostlarının hepsine de teşekkürler ediyorum. Hoş geldiniz.

HÜSEYİN MERT KÜLAHÇI- Ataman Ağabey ve Kenan Ağabey bizim için ne kadar değerliyse, sanırım nükleer konusu da ülkemiz için o kadar önemli bir sorun. EMO’nun öncülüğünde Nükleer Karşıtı Platform çatısı altında zaten mücadelemiz devam etmekte. Her gün mücadelemizi artırmak zorundayız; çünkü karşımıza çıkan zorluklar ve aşamalar her gün daha da bizi zorlamakta. Bu sorunu en düzgün cümlelerle ve en saydam anlatacak yazarımız Filiz Hanım aramızda bugün, onu kürsüye davet ediyorum.

FİLİZ YAVUZ- Merhabalar. Hepiniz hoş geldiniz. Bu güzel havada burada olmayı tercih ettiğiniz için öncelikle teşekkür ederim.

“Nükleer Enerji Meselesine Nasıl Bakmalı” diye bir başlık attım; çünkü

bu meseleye dair bakışımızı nasıl çerçeveselendireceğimiz önemli. *Bunun temeli de bence şu:* Bize sürekli dayatıldığı gibi, nükleer enerji salt teknik ve teknolojik bir gereklilik değildir, -mühendislere söylüyorum bunu, farkındayım- siyasi bir meseledir. Fakat bize bu konu farklı argümanlarla tartışırılıyor. Yukarıdan siyasetin dilini kuran ve bize bu dili dayatan insanlar, karşımıza çıkıp birtakım argümanlar öne sürüyorlar. Bize diyorlar ki, *“Nükleer enerji dışa bağımlılığı azaltacak, ucuz elektrik sağlayacak, istihdam alanı yaratacak...”* Diyorlar da diyorlar... Ortadoğu’da söz sahibi olmak meselesine bayılıyorlar, nükleer silahlara atıf yapıyorlar. Oysaki bu argümanların hiçbirisi, bence bizim bakış açımızı oluşturacak argümanlar değil. Meseleye bu argümanları reddederek başlamayı öneriyorum.

Peki, nükleer enerji meselesini nasıl tartışacağız? Ben 3 ana başlıkta tartışmayı öneriyorum: Çözülmeyen atık sorunu, kaza riski ve nükleer enerjinin bir demokrasi sorunu olduğu. Bu 3 ana başlık emin olun, bu nükleer sevdalılarının da tıkanacağı konular. Çünkü nükleer enerji meselesinin bir türlü çözemediği başlıklar bunlar ve ayrıca bizim yaşamımızı tehdit eden başlıklar da bunlar.

Nükleer atıklar en önemli meselelerden bir tanesi; çünkü dünyada atık sorununa çözüm bulunamadı. Dünyada hiçbir ülkede nihai depolama tesisi yok. *“Ama üzerine çalışıyoruz, camlaştırmaya çalışıyoruz, okyanusun dibine gömeceğiz, tuz madenlerine gömeceğiz...”* diyorlar. Anlatıyorlar da anlatıyorlar. Hakikaten bu projeler üzerine de çalışıyorlar bu arada ve fakat bir çözüm bulamıyorlar. Örneğin Almanya’nın başı ASSE II tuz madeni ile fena halde dertte. 130 bin ton nükleer atık kayıp burada ve bu kayıp varilleri bulmak için 2012’de bir kurtarma programı başlattı Alman Hükümeti. İlk önce bu kayıp olan atıkların nerede olduğunu tespit edecekler, işte onları zarar vermeden çıkaracaklar. Milyonlarca Euro’luk bir kurtarma programı bu.

Peki, nasıl oldu da bu atıklar kayboldu? Burası aslında bir araştırma merkezi olarak kuruluyor 1960’larda ve fakat demokratik bir ülke

olan Almanya’da bile nükleer enerji söz konusu olunca demokrasiden eser kalmıyor. Zira bu araştırma merkezine etrafta yaşayan insanlara söylemeden yavaş yavaş atık depolamaya başlıyorlar, orta seviyeli atıklar depolanıyor burada. Tuz madeninde bir çökme oluyor, bu çöküntü sonrasında etraftaki yeraltı sularına radyasyon sızıyor ve böylelikle çevrede yaşayanlar durumun farkına varıyorlar ve o zamandan beri de mücadele ediyorlar. En son bu kurtarma programına kadar geliyor iş.

Kitapta da bahsettiğim gibi biz 9 gazeteci, 2013 yılının başında Almanya’ya Heinrich Böll Vakfı’nın Almanya’daki enerji dönüşümü meselesini anlamak üzere düzenlediği basın gezisine katılmıştık. Orada Gorleben tuz madenini ziyaret etme şansımız oldu. Gorleben, Almanya’daki nihai atıkların depolanması düşünülen tek tuz madeni. Bu projede çalışan sorumlu mühendis bize *“Biz önce pisti yapmadan uçağı uçurduk ve şu anda pist yapamıyoruz”* demişti. **Uçak hala**

havada ve yakıtı bitmek üzere. Bu mühendis nihai atık depolama merkezinde sadece 8 aylığına işe başlıyor, çünkü projenin 8 ayda tamamlanması öngörülüyor. Ama 30 yıldır orada çalıştığını ve çalışmanın daha da süreceğini söylemişti. Almanya Hükümeti, tuz madenini nihai depolama merkezine çevirecek olan şirketten *500 yıl sonra bu atıkları buradan alabileceklerine ve 500 yıl boyunca bu atıkların doğadan izole olabileceğine dair garanti istiyor.* Şirket bu garantiyi veremiyor. Nükleer atıklar ki, bazıları 240 bin yıl boyunca tehlikeli, bu atıklar sadece 500 yıl bile izole edilemiyor. Yani ne Almanya ne de dünyada başka bir ülke henüz atık konusunu çözmüş değil.

Kazalara gelince... Nükleer tarihte kırılma noktalarından bir tanesi Three Miles Island kazası. 1978'de oluyor. Kazadan hemen sonra Amerika'da kaza riskinin sıfırlanamayacağına dair raporlar yazılıyor ve orada nükleer santral inşaatları rölantiye alınıyor. Nükleer lobi ise derhal devreye girip koruyucu kabuk nedeniyle hiç bir şeyin olmadığını söylüyor. Oysa Prof. Dr. Hayrettin Kılıç'ın aktarımlarından biliyoruz ki santralin çevresinde o tarihten sonra kanser vakalarında artış gözleniyor. Ancak dünya nükleer enerjiye gıptayla bakmaya devam ediyor.

Ve 1986'da Çernobil meydana geliyor. Çernobil'i anlatırken kafası kocaman olmuş bebeklerin, bakamadığımız yaraların, kanser olmuş insanların fotoğraflarını gösterirler. Bu fotoğrafları göstermenin etik olmaması bir yana, bence Çernobil'i en iyi anlatan karelerden bir tanesi bu. Tozlanmış bir anaokulunun içinde pembe bir tane pelüş oyuncak, bir tane çocuk ayakkabısı ve radyasyondan korunmak için kocaman hortumlu bir maske. İnsanlar paldır küldür evlerini terk ediyorlar ve hayat orada öylece donuyor. Çernobil işte bu bence.

Çernobil'den 5-8 milyon arasında insan etkileniyor. Bu rakamlara Türkiye dâhil değil. Çünkü Türkiye'de Çernobil'den dolayı herhangi bir kanser, hastalık istatistiği tutulmamış. Sırf bu bile, bence nükleer

santrallere karşı çıkmak için bir neden. Belarus'ta ortalama yaşam süresi 74'ten 58'e inmiş. Santral ve çevresinde yaşamın yeniden başlaması için 600 yıldan bahsediyorlar ve santral hâlâ radyasyon sızdırıyor. Orada hâlihazırda 3-4 bin işçi çalışıyor. Geçenlerde bir yangın çıktı Çernobil'de, daha doğrusu santralin etrafındaki ormanlarda. Bu işçilerin bir kısmı o ormanlarda yangın çıkmasını diye uğraşıyordu aslında; çünkü hava, toprak, su, hepsi radyasyonlu ve çok ciddi tehlike altında hâlâ orası. Türkiye, Karadeniz, bütün dünya aslında Çernobil'in hâlâ tehdidi altında ve tehlike hâlâ geçmedi

Türkiye'de ne olmuştu? Felaket ortaya çıktıktan ve SSCB de durumu kabul ettikten sonra Türkiye hala tehlikenin olmadığını iddia etmişti! Hep düşünürdüm, bir Sanayi ve Ticaret Bakanı'nın radyasyonla ne alakası olabilir, niye bu açıklamaları Cahit Aral yapıyor diye. Çünkü adamcağız çay satacak, bundan sorumlu, dolayısıyla bu satışların düşmesini engellemek için kalkıp bize *“Biraz radyasyon iyidir”* diyebiliyor. Kameraların karşısında çay içerken, *“Dinine, imanına inanan, çayda radyasyon var demez”* diyebiliyor. Dönemin Başbakanı Turgut Özal bakandan geri kalmayarak *“Radyoaktif çay daha lezzetlidir”* diyebiliyor. Resmen aklımızla dalga geçiyorlar. Ve bu dalga geçme hali de bitmiyor, hâlâ devam ediyor. Nükleer santraldeki tehlikenin dönemin Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in ettiği *“Azıcık radyasyon kemiklere yararlıdır”*dan bir farklı yok.

Çernobil ile birlikte siyasetçilerin bütün çabalarına rağmen Türkiye'de ve dünyada nükleere karşı önyargılar oluşmuşken nükleer lobi yine boş durmadı. Çernobil'i Sosyalizm'in eski teknolojisine, sarhoş bir teknisyenin hatasına bağladı ve yoluna devam etti. 2000'lere gelindiğinde ise yenilenebilir enerjinin de baskısıyla bir hamle yapma gereği duydu. Nükleer Rönesans adında yeni bir döneme girdiklerini söylediler. *“Her şey iyi, kaza yapan teknolojiler geride kaldı, Fukuşima çok güvenli”* diyorlardı. Zaten yaptıkları her nükleer santral için *“çok güvenli”* diyorlar, Çernobil için de *“çok güvenli”* demişlerdi. Bugün Sinop ve Mersin için de *“en güvenli”* diyorlar. Nasıl oluyorsa,

ikisi de “*en güvenli*” olacakmış! Fakat 2010’da Fukuşima’da deprem ve tsunamiyle beraber bir nükleer felakete daha uyandık. Ne oldu; elektrikler kesildi, olan şey buydu aslında. Neden kesildi elektrikler? Çünkü deprem oldu, depremin etkisini Japon Hükümeti saklıyor; çünkü Japonya bir deprem ülkesi ve deprem onlar için çok büyük bir tehdit. Bu yüzden “*Tsunami yüzünden oldu*” diyorlar. Ancak Japonyalı yaşam savucuları, ısrarla depremin de nükleer santrale zarar verdiğini söylüyor bize.

9 şiddetindeydi bu deprem ve Tolga Yarman’ın “Nükleer kazalar, hiç öngörülemeyen nedenlerle olur” dediği gibi oldu. Çünkü zaten öngörebilse mühendisler onun önlemini alırlar, “*Öngördük, ama durun bakalım, bunun önlemini de almayalım*” diye bir şey söz konusu değil. Hiç kimse kaza olsun istemiyor ve fakat olmuyor, bir türlü engellenemiyor kazalar. Oradaki “çok güvenli” denilen nükleer santraldeki reaktörler, 5-7 metrelik dalgalara göre inşa edilmişti. Oysaki tsunaminin gelen dalgaları 14 metreydi, dolayısıyla bu dalgalar santrali ezip geçti. Depremden dolayı zaten elektrikler kesilmişti, ama tsunamiden dolayı da yedek güç üniteleri zarar gördü ve felaket oldu.

Türkiye’de geçtiğimiz aylarda bir genel elektrik kesintisi yaşadık ve bu durumda risk altındayız: Türkiye’de elektrik santralleri özelleştirilmiş, sistemin gayet eklektik bir yapısı var ve biz genel elektrik kesintisinin nedenini dahi açıklamaktan aciziz ama “*En güvenli 2 tane nükleer santral yapıyoruz!*”. Nasıl olacak, hakikaten bilmiyorum.

Şu bence önemli: Fukuşima nükleer felaketi niye oldu? Bunun sebebi bizi hakikaten yakından ilgilendiriyor. Japonya Nükleer Güvenlik Kurumu diyor ki, “*Tepco güvenlik denetimlerini aksattı*” diyor ve kazaya insan hatası, “*Nükleer enerji güvenlidir*” mitinin neden olabileceğini söylüyor; hem Japonya’nın hem de Tepco’nun, Fukuşima’yı işleten şirketin kaza riskini küçümsemesinin yol açtığını söylüyor. Hepsi var Türkiye’de; kaza riski küçümsemiyor, “*Milyonda bir canım, yani kahve de içiyorsunuz, uçağa da biniyorsunuz*” şeklinde

sürekli maruz kalıyoruz bu riski küçümseme haline. “Nükleer enerji güvenlidir” mitinin Türkiye’deki karşılığı da “En güvenli iki nükleer santral yapacağız”.

Az önce “Çernobil budur” dedik ya, peki Fukuşima nedir? Naoto Matsumura, Fukuşimalı çiftçilerden bir tanesi, ısrarla orada yaşamaya devam ediyor ve aslında bölgedeki başı boş kalmış hayvanları, sokak hayvanlarını besliyor. Bölge insansızlaştırıldı, evet, ama insanlar can havliyle giderken besledikleri hayvanlarını orada bıraktılar. İkincisi de sokaklarda olan hayvanlar var. İnsanların o tehlikeli bölgeye girmesini engelleyebiliyorlar, fakat hayvanların girmesini engelleyemiyorlar. Dolayısıyla hayvanlar yüksek radyasyon aldığı için, hayvanların arasında ölenler oldu, yani 2 binden 10 bine kadar değişen sayılar telaffuz edilmişti o yıl. Şu an bilmiyorum, çünkü böyle şeyler dillendirilmiyor artık. Naoto Matsumura’ya soruyor bir muhabir, “Nedir Fukuşima sizin için?” diye, “Her şey sona erdi, her şey yıkıldı, işte Fukuşima budur” diyor Matsumura. Fukuşima, hakikaten bir yıkımın fotoğrafı; hem bir ülkedeki yıkımın fotoğrafı hem de bence nükleer lobideki yıkımın fotoğrafı.

Ne oldu peki kazadan sonra? 20 kilometrelik çevre yasak bölge ilan edildi, şu kırmızıyla gösterilen yer. Burada yaşayanlar, hükümet eliyle göç ettirildiler. Yani dediler ki, “Biz size yardım edeceğiz, paranızı vereceğiz, sizi bir yerlere yerleştireceğiz. Burası tehlikeli, siz göç edin.” Şu sarı bölge, 20-30 kilometre arası, buradaki insanlara hükümet yardım etmedi. Sanki 20. kilometreye kadar radyasyon zararlı, onlar tehlike altında, 21. kilometre tertemiz! Böyle bir şey yok tabii, oradaki insanlar da korktular haliyle ve kendi imkânlarıyla göç ettiler, hükümet onlara yardım etmedi. 80 kilometre çapındaki yer de “Buralar da boşaltılmalı” diye tavsiye edilen bölgeydi.

Tahliye edilen insanlar önce stadyumlarda kaldılar, yani bu görüntülere bakınca, aklımın bir kenarında hep Türkiye oluyor. Türkiye’de böyle şeyler olursa, hakikaten ne olur? Kötü bir durum elbette ama

Japonya'nın iyi kötü idare edebildiğini düşünüyorum, insanları en azından barındıracak yerler sağladılar. Türkiye'deki o açıklamaları da duyunca, şu sahnelerin nasıl yaşanacağını düşünmek bile istemiyorum.

Gerek devlet eliyle gerekse kendi imkanlarıyla göç eden insanlar gittikleri yerlerde çiçeklerle karşılanmadı, ciddi bir ayrımcılığa uğradılar. Özellikle çocuklar çok etkilendi bundan; çünkü hiç kimse onların yanına oturmak istemedi okulda. Kimse onlarla oynamıyor, onlara bir radyasyon taşıyıcısı gözüyle baktılar.

Bu arada çocuklar arasında bir sağlık testi yapılıyor. 95 bin çocuğun neredeyse yarısında troid anomalileri tespit ediliyor. Biliyorsunuz, bu 4 yıldan sonra aslında daha çok kendini göstermeye başlıyor. Maalesef ki bu rakamın çok daha artacağı öngörülüyor bu yüzden.

Fukuşima'dan sonra ne oldu peki? Çiftliklerdeki hayvanlarda, ürünlerde radyasyona rastlandı; çünkü hava, su, toprak, her şey radyasyona bulanmış durumda. Orada bir toprak kaldırma çalışması devam ediyor, ama bir yağmur yağıyor, tekrar radyasyona bulanıyor o toprak. Dolayısıyla bunların çok uzun yıllar alacağı söyleniyor. 40 ülke Japonya'ya gıda ambargosu koyuyor, ki Fukuşima kazadan önce olgun olgun şeftalilerin yetiştirildiği bölge olarak biliniyor. Okyanusa her gün 400 ton kontamine su sızıyor hâlâ, ki stronsiyum 90'ın yasal sınırı 30 bekerel, orada 5 milyon bekerel çıkıyor, bu inanılmaz bir rakam.

Balıklarda yasal sınırın 2 bin 500 katı kadar radyasyona rastlanıyor, ki okyanustan geçen radyasyonun Kanada kıyılarına ulaştığını biliyoruz.

Bu, radyasyonun değişikliğe uğrattığı bir kelebek.

Nükleer felaketten sonra Fukuşima Nükleer Güç Santrali'ndeki reaktörlerin 4 tanesi kazada zarar gördü zaten. 54 tane reaktörleri vardı, kalan 50 reaktörden 48 tanesini hemen kapattılar, 2 tanesini 2013'te kapattılar. Şu anda Japonya'da nükleer enerjiden elektrik kullanılmıyor ve fakat Shinzō Abe ısrarla nükleer reaktörlerden 2 tanesini açmak istiyor. Bir yerde yerel mahkeme, halkın isteğine uydu ve itiraz etti; fakat başka bir yerde muhtemelen açacaklarmış gibi görünüyor. Ancak hâlihazırda elektrik üretilmiyor ve yeni deprem Fukuşima için büyük bir tehdit, aynı Çernobil'deki gibi. Hâlihazırda oradaki çökmüş yapıları ve bir reaktörün içinde hâlâ kontamine su ve çekirdek duruyor ve onları kurtarabilmiş değiller. Dolayısıyla yeni bir deprem demek, yeni Fukuşimalar demek oluyor. Toprakları temizleme çalışmaları sürüyor.

Bunlar Tepco'nun elemanları, maliyetin 125 milyar doları aşabileceği söyleniyor. Tepco, kendisi çalıştırdığı elemanlarını -sağlık sigortaları var- haftada bir sağlık kontrolünden geçiriyor. Sonuçta riskli bir iş yapıyorlar. Ancak bu toprak kaldırma meselesi tehlikeli bir mesele ve artık Japonya'da hiç kimse göz göre göre buralarda çalışmak istemiyor. Bir de bu toprak kaldıracak olan herkese bu sağlık giderlerini karşılamak falan maliyetli takdir edersiniz ki. Ne yapıyorlar; bu işi taşeron veriyorlar. Bu taşeron şirketler de aslında mafyatik yapılarla çalışıyorlar. Bu mafyatik yapılar da sadece Japonya'da değil, aslında dünyanın her bir yerinde evsizleri topluyor. Bu evsizler, sadece yatacak yer için ve karın tokluğuna geliyorlar ve buradaki toprakları kaldırmak için çalışıyorlar. Bunların tabii ki sigortaları yok, sağlık taramasından geçmiyorlar. Böyle düz birmaskeyle gelip burada çalışıyorlar.

Geçen sene ajanslara düşmüştü bu haber ve doğru mu, değil mi diye Japon gazeteci Toshiya Morita'ya doğrulatmıştık ve bu sene

geldiğinde tekrar sordum, *“Peki, hâlâ bu devam ediyor mu?”* “Evet, hâlihazırda bu insanlar çalıştırılıyor; çünkü o toprağın bir biçimde kaldırılması gerek.” Mesela robotları denemişler, ama radyasyon çok ciddi olduğu için robotlar, makinalar bozuluyor, dolayısıyla böyle evsiz insanları heba ediyorlar. Nükleere karşı olanlar bile, *“Ama bu işin de yapılması gerekiyor”* diyor.

Yine Toshiya Morita diyor ki, *“Hükümet bunu saklıyor; fakat felaketin etkilerinden dolayı 1.700-1.800 kişi yaşamını kaybediyor.”* Peki, nasıl kaybediyor? Biliyorsunuz Japonlar, çok uzun yıllar yaşıyorlar, 110 yaşında insanlar var. Bu insanları siz zorunlu göçe maruz bırakıyorsunuz ve insanlar bir yere gidiyorlar, oradan başka bir yere aktarıyorsunuz, oradan oraya başka bir yere yerleştiriyorsunuz. Böyle 10-15 kez nokta değiştirmiş ve gittikleri yere alışamamış insanlar ve bu insanlar, belki de evlerinden gönderilmeselerdi, yaşayacaklardı. Bu ağır koşullara dayanamayarak ölen insanların sayısı bunlar, yani *“Nükleer santralde kaza olması ve radyasyona maruz kalmıştır”* denilen henüz bir bulgu yok, ama bu göçler sonucunda ölen insanlar.

Bu kötü şeydeki iyi şeylerden bir tanesi de Japonya’da protestolar sürüyor. Japon kültürü, kadını biraz daha geri planda tutan kültürlerden bir tanesidir. Kadınların çok da fazla sokağa çıktığı, protestolara katıldığı görülüyor. Fakat nükleer karışıklığı meselesinde bu eylemleri kadınlar organize ediyorlar ve genelde *“Çocuklarımızdan özür dile”* sloganını kullanıyorlar. Hâlâ da eylemlerin devam ettiği söyleniyor.

Türkiye’de ne oluyor? 2 tane nükleer santral kurmak istiyorlar; bir tanesi Mersin’e -Çernobil’in müsebbibi- Ruslarla, hükümetler arası anlaşma imzalandı. Diğeri Sinop İnceburun’a -Fukuşima’nın müsebbibi- Japonlarla; bir de Fransız ortak var Areva, Areva’nın da sicili hiç temiz değil.

Bu kaza riski meselesine ve gayriciddi açıklamalarımıza bakalım. o zamanki Başbakan, şimdinin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan

dedi ki, *“Uçaklara biniyoruz, değil mi? Elimizde yüzde 100 garanti var mı? Her şey başımıza gelebilir. Uçak da düşüyor, düşmez diye bir şey yok. Bunların hepsi olağan şeylerdir.”* Yani *“fıtrat”* diyor.

Atık meselesini Türkiye’de bence en iyi anlatan fotoğraflardan bir tanesi bu. Burası Küçükçekmece Nükleer Araştırma Merkezi, 1993’te çekiliyor bu fotoğraf. Omzuna ceketini asmış olan beyefendi Can Dünder, oraya bir haber yapmak üzere gitmiş ve araştırıyor: Ne oluyor, ne bitiyor diye. Kendisine yardımcı olan da üst düzey bir görevli. Diyor ki Can Dünder’a *“Biz çöpleri güneşte kurutuyoruz.”* Yani 240 bin yıl boyunca tehlike saçacak olan nükleer atıklara dünya çözüm bulamazken biz bulmuşuz çözümü, güneşte kurutuyormuşuz. Bu Küçükçekmece’de oluyor ve bunlar da radyasyonlu çöp varilleri, zaten yolun hemen kıyısına koymuşlar. Yani Türkiye’nin atık meselesine yaklaşımı işte bu.

Bir diğeri Gazimir; 3 sene önce ortaya çıktı bu skandal. Gazimir’de Avcı Kurşun Döküm Sanayii’nin bahçesinde nükleer santralden döküldüğü ortaya çıkan tonlarca atık bulundu. Ortaya çıktı ki, bu atıktan herkes haberdar; valilik biliyor, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı biliyor, TAEK biliyor. 2007’den beri dönem dönem gitmiş uzmanlar, araştırma yapmışlar, raporlar tutmuşlar, *“O bir baksın, şu bir baksın, orada o kadar da bir şey yok”*... Orada ciddi nükleer atık var, bizimkiler hiçbir şey yapmıyorlar. Mesela bu haberi Radikal

günlerce manşet yaptı. Bu manşetler çıkmaya başladıktan sonra, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bir ekip gönderdi oraya, etrafını sarı bantla çevirdiler. Trafik kazalarında olur ya, “Nükleer atık, girmeyin” anlamında, akıllara zarar bir şey. Bu ekip orada radyasyon olmasından şüpheleniyor. Yine toz maskelerini takmışlar, beyaz önlüklerini giymişler, orada radyasyon ölçümüne gidiyorlar.

Katılım meselesine gelecek olursak, yine Sayın Erdoğan’ın bir demecine bakalım: *“Kaza riski yoktur denilemez, ama bunları da görmezlikten gelmek mümkün değil. Onun için de biz şu anda böyle bir nükleer enerjinin olması gereğine inanıyorsak, bu adımı atarız.”* Yani “kimseyi tanımam” diyor. *“Evet, böyle bir risk var, ama ben bu adımı atarım”* diyor. Başta da söylediğim gibi teknikmiş, teknolojiymiş, bununla hiç ilgisi yok nükleerin: Erdoğan bir siyasetçi ve siyasi bir karar veriyor ve *“Siz ne dersiniz deyin, ben bunu yapacağım”* diyor. Burada katılımcılıktan, demokrasiden söz etmek mümkün değil.

Bir de bu kaza riski hakkında galiba bir şeyler söylemek gerekir. Kaza riskinin milyonda bir olduğu iddia ediliyor. Biz yine Tolga Yarman’dan biliyoruz ki, bu risk milyonda bir falan değil. Birincisi, önlenemeyen nedenlerden dolayı oluyor. İkincisi de bu kaza riski hesabı gerçekçi değil. Bize mesela “Milyonda 1” diyorlar, “5 binde 1” diyorlar; fakat Tolga Yarman diyor ki, *“Özellikle Three Miles, Fukuşima ve Çernobil’den sonra risk 100 kat artı.”* Siz buna irili ufaklı kazaları da dâhil ederseniz, yüzde 1 çıkıyor ve bu kazanın Akkuyu Nükleer Santral açıldıktan hemen sonraki gün olmayacağını hiçbir garantisi yok. O kaza riskinin çerçevesi yok, *“Şurada olur ve şu zamanda olur”* diyemiyorsunuz, ama *“milyonda 1”* gibi bir ciddiyetsizlik, hakikaten kabul edilebilecek bir ciddiyetsizlik değil.

Biz nereye yapmayı planlıyoruz ya da biz, nereye yapılması planlanan nükleer santrallere karşı çıkıyoruz? Bir tanesi Mersin. Şu kırmızıyla işaretlenen yer, Büyükeceli Beldesi’ydi eskiden. Son çıkan yasayla

beraber köy oldu tekrar, Akkuyu dediğimiz yer de bu köyün bir koyu. Akkuyu'nun Alanya'ya yakınlığı: Kuş uçuşu yarım saat uzaklıkta. Kıbrıs'a ne kadar yakın olduğunu da göstereyim: 90 kilometre ve ÇED raporunda 80 kilometreye kadar tehlikeli diye yazıyor.

Şöyle bir nükleer tesis yapmak istiyorlar: Mersin kötü bir turizm alanı, kötü biçimde turizme açılmış; kocaman bir sahili var ve her taraf beton, dolayısıyla bunun getirdiği bir tahribat var zaten. Çimento fabrikaları var, taşocakları var, bunların getirdiği bir de tahribat var. Termik santral kurulmak isteniyor 5 kilometre öteye. 2 tane termik santral projesi var, onun da getireceği bir tahribat var ve bu koyda Caretta Caretta'lar yaşıyor, burası Caretta Caretta'ların üreme alanı ve bir fok ailesinin yaşam alanı. Bu fok ailesi, bu Akkuyu Koyu'na 100 metre uzaklıkta bir ada var, bölge insanının "Tavşan Adası" diye andığı bir ada: Kayalık ve mağaralardan oluşuyor. İşte orada 40 kişilik bir fok ailesi yaşıyor ve bunlar nesli tükenmek üzere olan canlılar ve Türkiye olarak birtakım sözleşmelere imza atmışız. Çok yakınında Göksu Deltası var, Bern'e imza atmışız mesela, vahşi hayatı koruyacağımıza dair ve bu imza attığımız sözleşmeler gereği buralara kafamıza göre nükleer santral yapamıyor olmamız gerekiyor. Neler varmış? Kum zambakları var mesela, nesli tehlikede. Göksu Deltası'nda 133 tane kuş türü barınıyormuş ve yine Bern Sözleşmesi'ne de Türkiye taraf.

Peki, Mersin'de nükleer santral neleri tehdit ediyor? Hızlıca bakacak olursak, Türkiye'nin limon ihtiyacının yüzde 60'ını karşılıyor Mersin. Mersin'de bu nükleer tartışması, daha çok tarım üzerinden dönüyor. Turunçgil ihtiyacının yüzde 30'unu karşılıyor Mersin, Türkiye'de yetişen çileğin yarısı Silifke'de yetişiyor ve seracılık faaliyetlerinin yüzde 40'ı Mersin'de. Yani bizim mutfağımıza giren hemen hemen her şeyin yarısı Mersin'den geliyor. Dolayısıyla geçelim bir nükleer kazayı, bir nükleer kazanın dedikodusu bile her şeyi altüst eder.

Akkuyu NGS firması, reklam filminde de gördük, bisikleti çok seviyorlar. Bundan önce bisikleti sevdiklerini şuradan da biliyoruz:

Başarılı olan, karnesinde yıldızlı pekiyi olan bölgedeki çocuklara şirket bisiklet hediye ediyor ve Mersin'deki bilgilendirme ofisinde bir bisiklet var, o bisikletten nasıl elektrik üretileceğini öğretiyorlar, yani *“Son derece masum, bu kadar mazlum nükleer santraller de”* demeye getiriyorlar.

Kitap kapsamında gittim ben Büyükeceli'ye, kıştı. Yazın yazlıkçılar oluyor, bölgede yazlık evler de var; fakat kışın nüfusu 300 civarında. Eskiden 3 binlerdeymiş fakat özellikle olduğunu düşündüğümüz biçimde buraya yatırım yapılmıyor, yani 3 bin kişilik nüfusu olan bir beldede lise bile yok, cami ve ilkokul var. Hatta Greenpeace bir tane güneş paneli yapmak istiyor kamusal bir alana koymak istiyor, nereye koyacağını bilemiyor ve camide şu an, caminin ihtiyacının yarısı o güneş panelinden karşılanıyor. 300 kişi var ve fakat 40 yıldır süren mücadele onları yormuş durumda, insanlar bir belirsizlik halinde yaşamaktan son derece ürkmüşler ve hakikaten kırılganlar, *“Bizi soran, sesimizi yok”* diyen çok fazla insan vardı.

Bana şunu diyen çok oldu: *“Ne uğraşıyorsun sen bu işlerle? Yer seni Tayyip. Bırak git kızım, yayımlayamayacağın şeyi bize niye soruyorsun?”*... *“Ama bu kitap olacak.”* *“Kimse okumaz.”* Çünkü onlardaki yansıması böyle olmuş. *“Biz eylem yaptık, gittik santralı işgal ettik de ne oldu?”* diyorlar. Böyle bir yılgınlık hali söz konusu. Genelde yaşlı insanlar var zaten. Köyde kalan genç insanlardan da bir kısmını santral işe aldı biliyorsunuz. Orada da nükleere karşı olan insanlar vardı, birkaçıyla konuşma fırsatı buldum, isimlerini vermemek kaydıyla söylediklerini yazmama izin verdiler. Onlar *“ekmek parası”* diyor. İnsanlar aslında iki tane ikileme düşmüş durumdalar: Bir tanesi diyor ki -abartarak söylüyorum, ama hakikaten söyledikleri buraya varıyor- *“İşim yok, tarım yapamıyorum, turizm yatırıma yok, ya şimdi açlıktan öleceğim ya da 20 yıl sonra kanserden öleceğim. 20 yıl sonra kanserden ölürüm.”* Diğeri de *“Termik mi, nükleer mi?”* Çok yakınlarda 2 tane termik santral projesi var ve termiğin aslında etkilerini çok çabuk görebiliyorlar. Termik santral hemen kuruluyor, 2 yıl içinde

bacasından dumanlar tütmeğe başlıyor, insanlar nefes alamıyorlar, her tarafa kurum yağıyor... Nükleer santral biraz daha görünmez bir şey, kokusu yok, rengi yok. Dolayısıyla insanları oradan vuruyorlar, “*Ama termik yaparız, termik santral daha kötü*” ve insanlar bu ikilemde “*Peki o zaman, nükleer olsun, istihdam kapısı da sağlayacakmış*” diye düşünüyorlar ki, bu istihdam argümanı yerellerde gerçekten tutuyor.

Ne oldu peki Mersin’de? Davalardı, onlardı, bunlardı derken, ÇED raporu bir türlü onaylanmadı, birtakım sürüncemelerde kaldı. ÇED raporu onaylanmadan biz bir baktık ki inşaat başlamış orada. Nasıl başlamış; taşocağı izniyle inşaat başlatmışlar, hukuksuz bir biçimde. Hatta iki hukuksuzluk iç içe; ÇED Yasası gereği 25 dönümün altında taşocağı işletirseniz, ÇED raporuna ihtiyaç duymuyorsunuz. Ama bu alan geniş bir alan: 50 dönümlük. Dolayısıyla bunlar iki ayrı taşocağına ilişkin başvuruyorlar ve valilik de onay veriyor. Nükleer santral sahasının içinde taşocağı işletiyorlar. Hukuksuz bu işi yapamazsınız, tek bir ÇED raporu söz konusu, bu ÇED’e dâhil etmek zorundasınız yapacağınız projeyi.

Sonra bu taşocağı meselesi ortaya çıktı, onlar yalanladılar, bizim nükleer karşıtları yalanlamayı yalanladı. Süreç böyle işledi, ama oradaki inşaat sürdü. Sonra ne oldu? ÇED raporunda skandal çıktı ortaya. Önce ÇED raporunu onayladılar. Biliyorsunuz ki ulaşamadık; bilgi edinme hakkını kullanıyoruz, orayı arıyoruz, burayı arıyoruz, gazeteciler olarak bile ulaşamadık. En sonunda önce Anadolu Ajansı, ondan sonra da yandaş diye tabir edilen bir gazetede bir köşe yazarı yazdı raporu. Okudunuz mu raporu; yok! Özetini okumuş da öyle yazmış. E özet yetiyorsa anlamaya, o kadar kalın rapora ne gerek var! Rapor 3 bin 500 sayfalık, eklerle beraber 5 bin sayfalık, adeta kimse okumasın diye yazılmış bir rapor zaten!

Ayrıca şunu da söylemek lazım: Raporu yazan şirket Anadolu Grubu’nun Gerze’ye yapmayı planladığı termik santralin de ÇED raporunu hazırlayan şirket. O ÇED raporunda nükleer enerjiyi

kötülüyor, termiği övüyorlar. Akkuyu'nun ÇED raporunda ise termiği kötüleyip nükleeri övüyorlar. Ne derece bilimsel bu raporlar sizce? Nasıl güvenebiliriz bu raporlara biz? Bununla da kalmadı, raporda imzası olan mühendislerin rapora imza atmadan 6 ay önce işten ayrıldığı ortaya çıktı. TMMOB imzaları analize gönderdi ve ÇED raporundaki imzaların mühendislerle ait olmadığı ortaya kondu. En son Ekoloji Kolektifleri, Mersin Tabip Odası ve 81 yurttaşın açtığı davada da bir ara kararda bu analiz raporu istendi. Bir de mahkeme halkın katılımı toplantısının yapıldığına dair Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan görüntü kaydı istedi. Aslında daha önce de istemişti ama bakanlık göndermemişti bu kayıtları.

Sonra ne oldu? Biz bir sabah uyandık ve her tarafta bu reklamı görmeye başladık, kaçmak mümkün değildi gerçekten; billboardlarda görüyoruz, kanal değiştiriyoruz görüyoruz, resmen maruz kaldık bu reklâma. Trajikomik aslında, nükleer süreçler hiçbir zaman şeffaf işlemiyor diyoruz ya... İşte reklamda bu pilotu oynayan arkadaş, çıkıp açıklama yaptı, *“Ben Siemens’in reklamında oynadığımı sanıyordum. Ben nükleer karşıtım, kandırıldım, dava açacağım”* diye. Adamcağıza arkadaşı telefon ediyor, *“Ağabey, reklâmda oynamışsın.”* diyor. *“Evet, Siemens’in reklâmda oynadım”* diyor oyuncu da. *“Yok ağabey, nükleer santral reklâmı”* diyor arkadaş! Ama reklâmın kötüsü

oldu ve bizim de işimize yaradı. Çocuk istismarcılığı bir yana yalanlar üzerine kurulmuş bir reklâmdı ve bu yönleriyle insanların tepkisini çekmeyi de başardı.

Bundan hemen sonra da bir ihale yapıldı, Mersin’e kurulmak istenen nükleer santralin hidroteknik yapıları ve liman için. Kendisini tapelerden, 3. Köprüden, 3. havalimanından ve hatta mega projelerin hepsinden tanıdığımız Cengiz İnşaat aldı ihaleyi. İhaleden sadece 6 gün sonra temel atıldı. “En güvenli santral” diyorlar ama proje falan jet hızıyla hazırlanıyor ve temel atılıyor! Bu temel atma törenlerini çok severler siyasetçiler: Sayın Cumhurbaşkanı hiç kaçırmaz, Davutoğlu hiç kaçırmaz, ama yoklardı, Putin de yoktu. Türkiye’nin en büyük yatırımlarından bir tanesi, ama temel atma törenlerini çok seven siyasetçilerimiz yoklardı. Neden? Çünkü seçimden hemen öncesine denk geldi bu işler. Seçim çalışmaları da hafif gergin bir havada ve rekabetin son derece arttığı bir tempoda geçiyor. Ruslar, bence bu seçimlerle çok ciddi anlamda ilgileniyorlar ve AKP’nin tek başına iktidar olamama olasılığını göz önünde bulunduruyorlar. İhale, temel ve reklâmla “*Bir saniye, proje başladı, başladı artık, dönülmez*” mesajı vermeye çalışıyorlar. Öte yandan Ekoloji Kollektifleri’nin açtığı davada verilen ara karar hiç de fena değil. Dolayısıyla bütün bunlar bir yandan da yargıya, “*hükümetin öncülüğünde projenin temelini attık. Sen nasıl bu projeyi durdurabilirsin?*” müdahalesi.

Büyükeceli’de halk biraz umutsuz dedik; Mersin’de peki neler oluyor? Mersin halkı tamamen Büyükeceli halkının tersine fikir bildiriyor. Kimlerle konuştuysam herkes karşı. 200 tane belediye nükleere karşı olduğuna dair ilke kararı çıkarmış durumda. Bunların arasında AKP’li belediyeler dâhil değil, ama oradaki bu imzayı toplayan arkadaşların anlattıklarına göre, “*Biz de karşıyız, ama imza da veremeyiz*” diyen AKP’li belediyeler de var.

Küçük bir örneklem olabilir konuştuğum kişilerin söyledikleri. Biri hariç hepsi karşıydı. O biri de Fransa’da işçi olarak çalışmış bir amcaydı.

Bana dedi ki, *“Senin kafan Erdoğan’dan daha mı iyi çalışıyor?”* *“Haşa, yok öyle bir şey”* dedim!. Niye nükleerin gerekli olduğunu sordum, Fransa gibi geliştirmiş Türkiye eğer nükleer santral olursa. O bildiğimiz argümanları sıraladı. *“Peki ya kaza olursa?”* dedim *“Kader”* dedi.

Mersin’de bireysel eylemler de söz konusu, biraz da ondan bahsetmek gerekir. Şu anda NKP’nin dönem sözcüsü, emekli bir hekim kendisi ve onun 37 adım ileri bireysel eylemi vardı. Şirketin bilgilendirme ofisi açıldığında, hayretler içinde kalarak oraya gidiyor ve sonra her gün oraya gittiğini fark ediyor. *“Madem onlar bilgilendirme ofisi, ben de tek başıma bilgilendirme ofisi olurum”* diye volta atmaya başlıyor. Propaganda yapmıyor, elinde sadece bir döviz tutuyor ve sorarlarsa eğer, cevap veriyor. Sıkıntıdan, attığı adım 37 ve bir şekilde günlük gazete çıkarmaya başlıyor. O gün ne olduysa, akşam onu hazırlıyor ve asıyor. Tahmin edersiniz ki bir sürü dava açılmış hakkında.

Mersin’de eylemler sürüyor. Bu 15 Şubat’taki eylem çok kalabalıktı. Özgecan eylemiyle çakışmıştı. O peluş oyuncakları göstermiştik ya en baştan, biraz oradan ilham alınmış bir eylemdi. Çocuklar apar topar giderken, oyuncaklarını geride bırakıyorlar. Çocuklar oyuncaklarını geri bırakmasınlar diye bir oyuncak heykeli dikti arkadaşlar. O yüzden oyuncaklarla beraber gelmişti eylemciler.

Akkuyu reklâmı, kötü reklam dedik ya, Sinop’ta bence etkisini gördük bunun. Daha cılız sesler çıkıyordu ve daha naif istekler vardı; *“Sinop’a nükleer santral istemiyoruz, Akkuyu’ya nükleer santral istemiyoruz”* gibi bir şeydi, ama Sinop’ta gördük ki herkes *“Sinop’a nükleer santral yaptırmayacağız”* diye bağırıyor.

Sinop İnceburun, işte buraya yapılacak nükleer santral. Burası İnceburun Yarımadası, yaklaşık yüzde 70’i ormanlarla kaplı. Zaten orman yolu adı altında katletmeye başlatmışlar bile. Nükleer santral alanının yakınında pek çok doğal güzellik ve milli park var. Nükleer santral bunun içinde kalıyor, burası kamuya açık bir yer olmayacak, güvenlik nedeniyle giremeyeceğiz buralara. Sarıkum Lagünü, göçmen

kuşların dinlenme alanı, balıkların üreme noktası ve korunması gereken 50 tane kuş türü yaşıyor burada. Buranın da yarısı nükleer santral sahasının içinde kalıyor. Nasıl Mersin’de tarım üzerinden tartışılıyorsa nükleer mesele, Sinop’ta da balıkçılık üzerinden tartışılıyor. Niye balıkçılık üzerinden tartışılıyor; çünkü soğutma suyunu denizden alacaklar ve reaktörü soğuttuktan sonra, belli bir dereceye soğutarak geri verecekler. Sinop için değil, ama Mersin için bizim bu atık su yönetmeliğine uyacağına söylüyorlar. Kışın 2 derece, yazın 1 derece soğutarak vermek zorundalar, ama bunu kim denetleyecek, denetim mekanizmamız var mı? Hayır.

Türkiye’de çıkan balığın yüzde 70’i Karadeniz’de, bunun da yarısı Sinop’ta tutuluyor, yani çok ciddi bir rakam. Bir kaza dedikodusu olduğunda, buradaki balıkları kimse yemeyecek. Söylediğimiz gibi, burası zaten İnceburun, balıkların üreme alanı. Sinop’ta 900, kentte 3 bin 600 tane lisanslı balıkçı var. 4 bin dersiniz, sadece balıkçılıktan 4 kişilik bir aile, 16 bin kişi sırf balıkçılıktan ekmek yiyor. Bunun yan alanlarını da katın; restoranlar, yem fabrikaları vesaireyi de katın, inanılmaz bir ekonomi var orada.

Nükleer santral, Abalı Köyü’nün sınırları içinde kalacak. 5 tane mahalleden oluşuyor bu köy, ortalama 2 bin kişi nüfusu. Arazi satışları durdurulmuş durumda, buradaki insanlar zorla göç ettirilecekler ve bize şeyi söylemişlerdi. 2 sene önceydi galiba, NKP’nin öncülüğünde yine bir basın gezisi düzenlenmişti. Orada köylülerden biri birtakım insanların köyleri ziyaret edip, köylüleri camide toplayıp nükleerin faydalarını anlattıklarını söylemişlerdi. Ama bu insanların kim olduğuna dair köylülerin bir fikri yoktu, yani kimlik göstermiyorlar, herhangi bir kurum belirtmiyorlar, sadece gönüllü birileri gelmiş, nükleerin faydalarını anlatıyor!

Anlaşmadan hemen sonra gitmiştim Sinop’a, kitap kapsamında. Müthiş umutsuzdu insanlar. Yani *“İmzalar da atıldı, anlaşma da yapıldı, ne yapabiliriz ki, nasıl durdurabiliriz ki?”* diyorlardı. İşte bu istihdam

argümanı işe yarıyordu. Ben oradayken Selim Köşker, o dönem valiydi Sinop'ta, bir açıklama yapmıştı, “15 bin kişiye istihdam alanı sağlayacak nükleer santral” diye. Bu tabii değişiyor, 10 binle 20 bin kişilik istihdam alanından bahsediliyor. Uluslararası Nükleer Enerji Dairesi, bize 400-700 arasında rakam veriyor ki, reaktör başına değil, tüm nükleer santraldeki çalışan eleman sayısı. Hayrettin Hoca 200-300 diyor. Ortalamaya bakarsanız, çalışacak olan insan sayısı en fazla 900 kişi.

Burada da bir algı yönetimi yapıyorlar, bayılıyorlar algı yönetimi yapmaya. Büyük olasılıkla istihdam hesabına inşaat sırasında mühendislerin kaldığı otelde çalışan eleman sayısı, yemek yediği restorandaki çalışan sayısı, alışveriş ettiği bakkaldaki çalışan sayısını da dâhil ediyorlar bu rakama.

Ama Mart 2014'te hakikaten daha net “nükleere hayır” diyorlardı ve en son Sinop mitinginde de gördük ki, bu bir önceki Çernobil'in yıldönümündeki miting. 2006, biliyorsunuz, ekoloji eylemleri arasında iyi eylemlerden bir tanesiydi, bunu onunla kıyaslayarak son derece iyi bir eylem olduğunu söylüyorlardı. Fakat bu seneki Çernobil kazasının yıldönümündeki eylem, hem sayıca bunu geçti hem de nitelik olarak, hemen hemen ¾'ünün Sinoplular'dan oluştuğu söyleniyordu. Dolayısıyla bu yerel mücadele bilinci de son derece önemli.

Kısaca İğneada'ya da bakalım. Henüz İğneada'nın ismi dillendirilmiyor, yani resmi bir şey yok, ama üçüncü santralden her bahsettiklerinde tamamen “Türk mühendislerin” yapacağı bir nükleer santralden söz ediyorlar. İşte İğneada burası için zemin. Bir kere bu “tamamen Türk mühendisler” durumu insanı son derece korkutuyor. 600 tane öğrenci gönderdiler Rusya'ya, bu çocuklar orada eğitim görüyorlar. Bir haber yansıdı internet sitelerine, belki okumuşsunuzdur; çocuklar orada yiyor, içiyor, geziyor, notları falan çok iyi değil. İyi olanlar da vardır tabii. Sonra hemen kaldırıldı bu haber. Neyse, yani parlak nükleer mühendisler yetiştiriyorlar büyük ihtimalle,

ama nükleer kültürü böyle oluşmuyor. *“Biz çocukları gönderdik, okuttuk, geldi, süper, hemen Türk malı nükleer santral yapsınlar”* gibi bir şey yok, bu da algı yönetimlerinden bir tanesi maalesef.

Türkiye’de 3 tane büyük longoz ormanı var, tesadüfe bakın ki bir tanesi İğneada’da, bir tanesi de İnceburun’da, iki yarımada da nükleer santral yapılmak isteniyor. İğneada’daki bu yer 2007 yılında milli park ilan ediliyor. Yani bir sürü endemik bitki sayabiliriz, çok ciddi bir yaşam alanı. Geçenlerde bir arkadaşım gösteriyordu, *“Sen bu böceği daha önceden görmüş müydün?”* diye. Bunun yanında hem Sinop’un hem de İğneada’nın aslında bir turizm potansiyeli var. Böyle beton turizmüne hizmet anlamında söylemiyorum, ama İğneada’da iyi bir ekoturizm yapılabilir. Neleri tehdit ediyor? Bölgedeki balıkçılığı, oradaki longoz ormanlarını, Karadeniz’i, Marmara’yı, aklınıza ne geliyorsa; İstanbul’u, Bursa’yı, organik tarım yetiştiriliyor bölgede, onları tehdit ediyor.

Türkiye’de insanlar nükleer santrallere karşı mı? Fukushima’dan hemen sonra yapılmış bir anket var. Türkiye’nin yüzde 64’ü *“Nükleer santrallere hayır”* diyor. Ondan 2 ay sonra yanılmıyorsa Haziran’da İpsos bir araştırma yapıyor, *“Yüzde 85’i nükleer santrallere karşı”* diyor. Bundan iki yıl sonra da Konda bir anket yapıyor, Türkiye’deki insanların yüzde 65’i *“Nükleer santrallere hayır”* diyor. Tablo bu ve bunu görmezden geliyorlar.

Tablo bu iken acaba referandum talebi üzerinden muhalefet yapılırsa mı diye düşünülüyor zaman

zaman. Hayır. Bir kere eşit koşullarda değiliz, yani onların medya organları ellerinde, propaganda yapabilecekleri alanlar çok fazla. Nükleer karşıtları zaten seslerini ulaştıracak durumda değil.

Öte yandan, bu nükleer santral meselesi, nükleer enerji meselesi, yaşam meselesi. Yani nasıl idamı referanduma götüremezseniz, nükleer meselesini de götüremezsiniz, kişisel görüşüm bu. Dolayısıyla referandum meselesi üzerinden argüman üretmenin çok da doğru olacağını düşünmüyorum. İdamı referanduma götürelim, herkes “evet” derse ne olacak ya da nükleer santrali referanduma götürdük, “evet” çıkarsa ne yapacağız? “O zaman biz de karşı çıkmıyoruz” mu diyeceğiz?

Son olarak Toshiya Moruta’nın çok önemseydiğim sözleri: *“Biz nükleer santrali hiç istemedik, fakat bunu bilim insanlarına ve siyasetçilere bıraktık. İşte bu yüzden bütün bu sorunları yaşadık, ama artık kendi kaderimizi tayin etmek istiyoruz”* Kendi kaderini tayin etmenin de yolu sokaktan geçiyor. Çok önemsiyorum hukuki mücadeleyi, evet, ama hukukun öyle işlemediği bir ülkedeyiz ki. Daha geçtiğimiz günlerde Sulukule ile ilgili bir karar çıktı. 9 sene sonra Sulukule projesinin iptaline karar verildi. Ortada Sulukule yok şu anda. Yani yapılan evler 3-4 defa el değiştirdi ve 9 sene sonra hukuk dedi ki, *“Projenin iptaline...”* Hakikaten hatırlamak gerekiyor galiba, geç gelen adalet, adalet değil. Dolayısıyla bu mücadelenin yolu sokaktan geçiyor diye tekrar ederek bitirmiş olayım.

Çok teşekkür ederim sabrınız için.

Buyurun.

ERDAL APAÇIK- Arkadaşlar; merhabalar.

Sevgili Filiz Yavuz’un anlattıklarından çok daha fazlası kendi kitabında var, alıp okursanız, daha fazla bilgi bulabilirsiniz...

Bir konuda katılmadığımı söyleyeyim: Sinop’a gittim. Sinop’taki

kalabalık, kesinlikle reklâm'ın etkisinde değildi. Ben bir şeye dikkat çekmek istiyorum: Bizim yapmış olduğumuz görüşmelerde, özellikle Gerze mücadelesinin başarısı, Sinop'ta nükleer karşıtı mücadeleye olumlu bir etki yapmış. Ben iki etkiyi buradan ön plana çıkarıyorum; birincisi Gezi, ikincisi Gerze'deki mücadele.

İki şeyi de eklemek istiyorum: Önümüzde seçimler var. Bu seçimlerde herkese çağrımız olsun, nükleercilere oy vermeyelim. Nükleer santral istemeyen partilere oy vererek ülkemizden nükleer belasını def etmeye çalışalım.

İkincisi de nükleer karşıtı mücadeleye herkes bulunduğu yerelde mutlaka katkı vermeye çalışsın, içinde yer almaya çalışsın, bu şekilde nükleer karşıtı mücadeleyi güçlendiririz diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

FİLİZ YAVUZ- Teşekkürler.

Buyurun.

NEDİM BÜLENT DAMAR- Efendim, ben sizin fikrinizi öğrenmek istiyorum, bir de bilginize başvurmak istiyorum: Bu nükleer santrallerin kötü olduğunu biliyoruz, çevreye zararlarını biliyoruz, her şeyi biliyoruz, bunların yapılması durumunda ortaya çıkacak tehlikeleri biliyoruz, bunu siyasetçiler de biliyor. Acaba bunu niye yapıyorlar, açıklayabilir misiniz?

FİLİZ YAVUZ- Bilgim yok bu konuda, ama tahminim var. 2000'lerin başında Nükleer Rönesans adı altında bir PR atağına kalktı ve hatırlarsanız, 2000'lerde DSP koalisyondaydı ve Bülent Ecevit gerek pahalı olduğu gerekse de nükleer karşıtı muhalefeti göstererek *“Biz bu Akkuyu Nükleer Santral Projesini iptal ediyoruz. 15-20 yıl sonra görüşülmek üzere de nükleer meseleyi rafa kaldırıyoruz”* dedi. Sonra 2002'de AKP Hükümeti başa geldi. Dönemin enerji bakanı, o zamanlar yenilenebilir enerjiden söz ediyordu. Sonra ne olduysa, 2004'te

“Nükleer de gerekli” demeye başladı. Ne oldu? Öngörümüz şöyle: Bu nükleer lobi bir biçimde hükümetlere değiyor. Mesela beyaz enerji operasyonlarından biliyoruz. Hatırlarsanız ki Mesut Yılmaz *“İhaleye giren şirketler bir daha girmezler, onların masraflarını karşılayalım.”* demişti. Hükümetler bu lobiyle içli dışlılar ve herkesin işine geliyor. Tahminim bu yönde, ama şeffaf bir süreç işlemediği için, bunun da bilgisini maalesef edinemeyiz. En son Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu’nun Türkiye’deki nükleer altyapının iyi olup olmadığına dair hazırlattığı raporu da bizimle paylaşmadılar. Dolayısıyla o kadar gizli kapaklı yürüyen bir süreç ki bu, hükümetleri nasıl kandırıyorlar, nasıl yapıyorlar, bilmek çok mümkün olmuyor maalesef.

Buyurun.

ELVAN KINIŞ- Bu verdiğiniz değerli bilgilerle daha da bilinçlenmemizi sağladınız, teşekkürler.

Ben özel bir soru sormak istiyorum, şöyle ki: Türkiye değil de bölge açısından. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde yaşıyoruz biz, orada da bu nükleer karşıtı eylemler başladı. Anlatımınız esnasında *“90 kilometrelik bir mesafe var da 80 kilometreyi etkiler”* dediniz. Bir de onun içinde atıkların uzun yıllar devam ettiğini belirttiniz. Fukişima kazasından sonra ve 400 ton kontamine su verildi ve halen sızıntı okyanusa akmaya devam ediyor ve okyanusa sızan su da bütün bölgeye dağılıyor, en son Kanada kıyılarında tespit ettiler dediniz. Acaba bir kaza esnasında 90 kilometre, 80 kilometreden daha ziyade, herhalde sızıntının kaç ton olduğu daha etkili olacak. Akkuyu’da olası bir kaza’nın Kıbrıs’a etkisi hangi noktada olabilir?

FİLİZ YAVUZ- Yeni bir gelişme oldu: Geçtiğimiz günlerde Kıbrıslı ve bütün Akdeniz ülkelerinden temsilciler, Lefkoşe’de yanlış bilmiyorsam bir panel yaptılar. Bizim aslında yıllardır yapılması gerekiyor dediğimiz şeylerden bir tanesiydi bu. Bırakın 90 kilometreyi, 80 kilometreyi... Kıbrıs doğrudan etkilenecek yerler arasında. 2013 rakamlarına göre Türkiye’ye gelen yabancı turistlerin yüzde 35’i Antalya bölgesine

gelmiş ve Kıbrıs'ın da çok ciddi bir turizm potansiyeli olduğunu biliyoruz. Diğer yandan uluslararası hukukbağlamında da böyle bir şey yapamazsınız. Kardeşim, yapacağım buraya nükleer santralimi, patlarsa da kimin sorumluluğunda belli değil; Kıbrıs'ın zararını kim karşılayacak, belli değil. Akdeniz ülkelerine zararı kim karşılayacak, belli değil.

ELVAN KINIŞ- Birkaç diktatörün çabasıyla bu işler olabilir belki, ama dediğiniz gibi, uluslararası hukukta, yani bölge ülkelerinin Türkiye'ye karşı hukuki bir yaptırım gücü var mı?

FİLİZ YAVUZ- Tam olarak detaylarını bilmiyorum, ama birtakım sözleşmeler var aslında ve Türkiye'nin taraf olduğu söyleniyor ve fakat bunun metnini arıyordu en son Efkân Bolaç. Kendisi Akkuyulu, Gezi direnişinin avukatlarından bir tanesi. Ben onun Türkiye'nin böyle bir anlaşmaya taraf olduğunu söylediğini biliyorum. Bu metni aradığını biliyorum, ama hâlihazırda ulaşamamıştı.

Böyle bir hukuki yaptırım şöyle olabilir: En son Metsamor biliyorsunuz ki Ermenistan'da, dibimizde. Avrupa'nın kapatılması yönünde birtakım telkinleri var; bir yaptırım üzerinden gitmiyor, ama birtakım telkinlerde bulunuyorlar ve bir çeşit maddi yardımlarda bulunuyorlar, teklif ediyorlar en azından. Böyle şeyler olabilir, ama Türkiye'nin dibimizdeki Metsamor'a dair hiçbir girişiminin olmadığını da sanırım dipnot olarak düşmek gerekiyor. Onlar daha çok şunutercih ediyor; *“Bakın, Metsamor da var, buradaki patlar da oradaki patlamaz mı? O zaman biz de yapalım.”*

ELVAN KINIŞ- Neticede ben katılıyorum. 7 Haziran çok önemli; eğer bu konuda hiçbir şey yapılamıyorsa, orada en azından bir şey yapılmalı.

FİLİZ YAVUZ- Buyurun.

ALAATTİN ALİ YOLCU (Elektrik Mühendisi)- Japonya'yla ilgili *“Toprak kaldırma olayı oluyor ve taşeron işçiler çalıştırılıyor”* dediniz.

Dışarıdan mı geliyor bu işçiler, yani Çin'den ya da yoksul ülkelerden mi getiriliyor işsizler? Çok ahlaklı bir toplum olarak biliyoruz Japonları, en ufak bir şeyde bile intihar ediyorlar, ama bu tür şeylerde kullanılıyor diye düşünüyorum. Bir de toprak kaldırma ne demek, yani toprağı alıp başka yeri mi taşıyorlar, niçin yapıyorlar, onu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

FİLİZ YAVUZ- Dediğim gibi, bir şirkete taşere ediyorlar bunu. Bu taşere ettikleri şirket, mafyatik yapılarla çalışıyor. Dünyanın her yerinden evsizleri topluyorlar, yani Brezilya'dan bile gelen insanların olduğu söyleniyor. Bu insanlar karın tokluğuna çalışıyorlar. Dediğiniz çok doğru: Çok ahlaklı insanlar ama Toshiya Morita bile *“Evet, ama birilerinin de bu işi yapması lazım”* demişti, *“Çok ciddi bir tehlike var, bir şekilde birilerinin kaldırması gerekiyor”* diye düşünüyorlar.

Toprak kaldırma şunun için: Radyasyonlu bir toprak, katman katman bulaşmış durumda ve radyasyondan arındırmaya çalışıyorlar topraklarını. Bu yüzden toprakları topluyorlar ve çuvallara koyuyorlar ve bunlar şu anda açıkta.

ALAATTİN ALİ YOLCU- Nereye götürüyorlar?

FİLİZ YAVUZ- Bilmiyoruz, onların da henüz bir planının olduğunu sanmıyorum; çünkü atık konusunda hiç kimsenin bir planı yok ve aslında çözemedikleri ve nükleer lobinin içinden çıkamadığı bir mesele diye düşünüyorum.

Buyurun.

SALONDAN- Merhaba. Ben de çok faydalandım, teşekkür ediyorum.

Ben mühendis değilim, hekimim, Türk Tabipleri Birliği'nden geliyorum buraya. Biz Mersin'de de Mersin Tabip Odası'ndaki arkadaşlarımız vasıtasıyla işin içindeyiz ve bu Akkuyu meselesi özellikle gündeme geldiğinden beri biz çalışmalarımızı iki kanaldan ilerletmeye çalıştık.

Kısaca onu paylaşmak istedim.

İlki, reklam meselesi; toplumu yanlış bilgilendirmeye dair yargı sürecini başlattık hâlihazırda, devam ediyor. İkincisi de biz çalışmalarımızı. işçi sağlığına ve güvenliğine yoğunlaştırmaya çalıştık. Bu çalışmayı yaparken Fransız yazar Annie Thabay-Mony'nin “Çalışma Sağlığı Zararlıdır” kitabından faydalandık. Bu çalışmada Fransa'daki nükleer reaktörlerde Taşeron çalıştırıldığını; bakım, onarım, tamir, temizlik işlerini taberon işçilere yaptırdıklarını, Fransa'nın merkez bir kapitalist ülke olarak Türkiye'ye göre daha sistematize yürümesine rağmen işçilerin sağlığının son derece olumsuz koşullarda ilerlediğini gördük. Bununla ilgili açılan bir sürü davayı Mony, kitabında ele almış.

Ülkemize gelince, Soma zaten çok daha yeniydi, biz bunları tartışmaya başladığımız zaman. İşte her gün bilmem nerede kaç işçi öldü, onların sayıları geliyor ne yazık ki. Ülke zaten bir emekçi mezarlığı haline gelmiş, onu geçtik. AKP'nin sağlıkta dönüşüm programıyla beraber bu ülkede meslek hastalıklarının tanısını koyamıyoruz. Meslek hastalıkları hastaneleri kapandı, dolayısıyla bu kadar kanser açısından riskli bir işkolu söz konusu olacak ve biz bu işçilerin sağlıklarını takip edemeyeceğiz. Zaten yine pis işler, kirli işler taşeron işçilere yaptırılacak ki, onların zaten herhangi bir güvenlik sisteminde sürekliliği yok. Dolayısıyla gerçekten işçi sağlığı ve güvenliği açısından muazzam derecede tedirginiz.

FİLİZ YAVUZ- Çok doğru söylüyorsunuz, tedirginiz, evet. Ama tam da bu noktada nükleer karşıtlarını biraz eleştirmek gerektiğini düşünüyorum. Biraz çuvaldızı hakikaten kendimize batıralım. AKP kendine yapılacak muhalefetin çerçevesini çok iyi çiziyor. Yani ortaya çıkıyorlar ve bizim en başında söylediğimiz argümanları bize söylüyorlar ve biz bütün işimizi gücümüzü bırakıp onlara cevap veriyoruz ve bu arada gerçekten konuyu bağlamından kaçırıyoruz. Oysaki nükleer karşıtlarının kendi özgün argümanlarını oluşturması gerektiğini ve o nükleer dili kendisinin kurması gerektiğini

düşünüyorum. Dolayısıyla biz çok kısır bir tartışmanın içinde kalıyoruz. Her seferinde şöyle oluyor: “Yenilenebilir enerji Türkiye’ye yeter.” Hayır, yetmez. Herkes birtakım veriler çıkartıyor ortaya, “İşte rapor, işte rapor” falan, yani çözümsüz bir mesele bu. Oysaki “Hayır, öyle değil, ben o argümanlarla tartışmak zorunda değilim.

Mühendislere karşı konuşuyorum, biliyorum ama, şu soruyu çok naif buluyorum: “Türkiye’nin nükleer enerjiye ihtiyacı var mı?” Var ya da yok, fark etmez, adamlar bu argümanı ortaya atıyor ama bunun üzerinden karar vermiyorlar. Dedik ya: Karar, siyasi bir karar. “Bir saniye, bizim nükleer enerjiye ihtiyacımız yok” demek hakikaten çok naif geliyor. Elektrik Mühendisleri Odası tabii ki bunu söylesin, bununla ilgili odalar tabii ki bunu yapsınlar. Koskoca bir nükleer karşıtı hareketin ellerinde rüzgâr gülleriyle çıkıp “Yenilenebilir enerji istiyoruz” demesini ben garipsiyorum. Yani Türkiye’deki nükleer karşıtı hareketin güçlü olduğunu düşünüyorum. 40 yıldır, 50 yıldır en nihayetinde öyle ya da böyle nükleer santral yaptırmamış bir hareket var ortada. Bazı zaman çok görünür olmuş, bazı zaman dibe düşmüş ki, en dipte olduğu zamanlardan bir tanesini yaşıyoruz, biraz hareket gerektiğini düşünüyorum, biraz sokağa çıkmak gerektiğini düşünüyorum, ama bir biçimde bu hareket hep var olmuş. Fakat çok kısır tartışmalar içinde dönüyor her şey. Dolayısıyla üzerimizdeki ölü toprağını atıp, bu ataletten bir silkinip doğru argümanlarla ortaya çıkmak gerekiyor.

Ataman Kınış ve Kenan Özgör anısına

Beni Akkuyu’larda Merdivensiz Bıraktın
Türkiye’nin nükleerle imtihanı....

**BENİ
“AKKUYU”LARDA
MERDİVENSİZ
BIRAKTIN**
TÜRKİYE’NİN NÜKLEERLE İMTİHANI
FİLİZ YAVUZ

SÖYLEŞİ

FİLİZ YAVUZ

26 MAYIS 2015 SALI
19.00
EMO TOPLANTI
SALONU
(İHLAMUR CD. NO:10
KIZILAY-ANKARA)

ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI ANKARA ŞUBESİ • İhlamur Caddesi No:10 Kızılay Ankara, Türkiye
Telefon: +90 312 231 44 74 Faks: +90 312 232 10 88 GSM: +90 530 773 09 37, +90 530 773 09 38
e-posta: ankara@emo.org.tr, web: http://ankara.emo.org.tr

Twitter /emoankara
Facebook /groups/emoankara
YouTube /emoankarasubesi
Instagram /emoankara

ANKARA ŞUBESİ

Demin bir arkadaşla konuşuyorduk, *“Daha somut bir şey görmeden bu halk dışarı çıkmaz.”* Daha somut ne görebiliriz mesela? Nükleer santral yapılır ve radyasyon yaymaya başlayabilir, ama ekoloji sürüyor, taşocakları var orada zaten ve bir şekilde yollarını yapıyorlar, her geçen gün aslında daha da yaklaşıyoruz. Bunu önlemek evet, elimizde, dünyada bunun örnekleri var; nükleer santral yapılırsa bile çalıştırılmayan ülkeler var, biz bunu Avusturya’dan biliyoruz. Bunu önlemenin yolu bizim elimizde, ama şöyle elimizde: Sokağa çıkarsak önleyebiliriz ama evde oturuyoruz. Bu şekilde nükleer karşıtı muhalefetin çok yapılamayacağını düşünüyorum. Lütfen silkinelim ve kendimize gelem diyorum, kendimi de içine katarak.

Buyurun.

CELAL CEZİM- Nükleer santraller, gerçek anlamda enerji ihtiyacı için yapılırlar; çünkü 1970’li yılların ortasında dünyada bir petrol krizi başlamıştır. Tabii dünyadan bihaber insanlar, o krizin sadece Türkiye’de olduğunu sanırlar, benzin kuyrukları falan diye. Aslında dünyada 70’li yılların ortalarında petrole dayalı, enerjiye dayalı üretimin hızla arttığı dönemde, aynı hızla petrol yer altından çıkarılamadığı için bir enerji darboğazı oluştu. O sırada araştırma bazında olan, bazı yerlerde yapılmış olan nükleer santraller, petrolün en büyük alternatifi olarak gündeme geldi ve o günlerde 450 civarında nükleer santral planlandı ve 80’li yılların ortalarına kadar da döşendi dünyanın çeşitli yerlerine. Bir sonraki aşamada ise bunun 10 katı, yani 4 bin nükleer santral düşünülüyordu ve bunun planlaması yapılmıştı. Bu nükleer santrallerde kullanılacak malzemelerinden elemanların yetiştirilmesine ve yakıtların yeraltından çıkarılıp işletilmesi durumlarıyla hemen hemen neredeyse yarı yarıya sağlanmışken Çernobil patladı ve hayırlı olmuştur aslında. Çernobil patlamamış olsaydı en 4 bin tane nükleer santralle sarılmış olacaktı dünya.

Biraz önce dedim ki, enerji ihtiyacı için. Şu anda Türkiye’de kurulmak istenen nükleer santral için gerekçelerden bir tane sayılırsa, enerji

ihtiyacı için en son... Siyasi diyorsunuz, aslında mali; çünkü nükleer santralleri ellerinde patlamış olan kuruluşlar, bunları ellerinden çıkarabilmek için ve yetişmiş olan, sadece bu alanda yetişmiş olan, başka hiçbir şey yapma şansı olmayan uzmanların iş bulabilmesi için ve ellerinde yine biriktirmiş olduğu, yeraltından çıkarıp çok büyük maliyetlerle işlediği hammaddesine, yakıtına iş bulabilmesi için bu santralleri bedava kurmayı bile göze almışlardır, yeter ki buna aracılık etsin. Özellikle çok büyük paralar ve lobiler var ve bunlara çok büyük paralar döküldü ve inanılmaz komisyonlar vardır ve gerçekten yüzde 5 falan değil; kurulumun ilk rakamları, yani bedava kurup *“Bizim elemanımıza iş çıksın ve ben yakıtımı satabileyim”*e kadar gelmiştir... Bunun arkasında duran o komisyon lobisinin de başında o zamanki Başbakan Mesut Yılmaz vardı. Mesut Yılmaz, 150 milyon dolarlık bir masraflarının olduğunu ve bunun kendilerine ödenmesi gerektiğini ısrarla söylemiştir. O 150 milyon, aslında önceden peşin alınmış bir komisyon. O komisyon yenip bitirildiği için, geri ödeyecek durumları yoktu...

Örgütlenme konusunda yapılacak şeylerden bir tanesi şu: Biz Sinop’a gittiğimizde köy köy geldik. Tek karşı argümanları iş bulacakları, zengin olacakları, istihdam sağlanacağına yönelik. Hâlbuki sadece santralin ihtiyaç sürecinde bir istihdam söz konusu. Santralin kurulmasından sonra yerli istihdam durumu çok az, yani belki kapıdaki bekçi, temizlik falan yerli olabilir. Kaldı ki orada herhangi bir temizlik için bile özel eğitimden geçmemiş kimsenin orada çalıştırılmayacağını biliyoruz. Nükleer santraller nasıl çalışıyor, hangi güvenlik unsurları söz konusu...

Kaza konusunda ILO’nun tespitlerinde ve 100 yıllık kaza istatistiklerinde, sadece kazaların yüzde 98’i, bütün önlemlerinizi almanıza rağmen önlenemiyor. Yüzde 2’si hâlâ istenmeyen bir şekilde söz konusu, yani oradaki kaza riski az değildir, en az yüzde 2’dir.

Teşekkür ediyorum.

FİLİZ YAVUZ- Tabii ki, yani sistemin içinden bakmak gerekiyor bu meseleye, tespitinize katılmamak zaten mümkün değil.

Buyurun.

NİHAT ŞENAYLI- Birtakım yanlışlıklar yapıyorsunuz bazı şeyleri söylerken, hatta siz de söylediniz, “*Bir kaza olsa, zararı kim ödeyecek?*” diye. Hâlbuki kim öderse ödesin, zararı ödemek diye bir kavram yok zaten. O nedenle böyle yanlış tanımlar kullanmamanız lazım. Sonra “*Nükleer enerji gibi çok devamlı bir enerji yok*” diyerek, sanki nükleer enerji çok iyiymiş gibi veyahut da nükleer enerji olmalı gibi söylememek lazım.

FİLİZ YAVUZ- Söylediklerimden öyle bir şey mi anlaşıldı?

NİHAT ŞENAYLI- Hayır, siz söylemediniz. “*Efendim, nükleer enerji çok devamlı bir kaynaktır...*”

FİLİZ YAVUZ- Argümanlarından bir tanesi bu.

Buyurun.

FEVZİ DİNLER- Ankara’da dün bir kaza oldu, Kazan’daki çimento fabrikasında iki mühendis, bir teknik eleman öldü. Biz daha bir çimento fabrikasını test edip de devreye alamayacak düzeydeyken, bu nükleer santralin oraya gelmesini nasıl çözeceğiz? Bir de şunu söylemek istiyorum: Bugün Kızılay’da dolaştım. Kızılay’a baktım, herkes sarı-kırmızı çuval takmış, falanca yapmış, filanca yapmış bir insanla köpeğinin üzerine fular takmış. Buna Galatasaray camiası tak demiyor, kimseye demiyor. İşte bizim kusurumuz şu: Nükleer karşıtı insanları biz sahaya toplamaktan öte, onlara bu tepkiyi göstermesini öğretmemiz lazım.

FİLİZ YAVUZ- Buyurun.

NEDİM BÜLENT DAMAR- Filiz Hanım, biz şimdi bir argüman

geliştirdik. Siz dediniz ya “*Tolga Hoca, birtakım çalışmalar yapmış ve bu çalışma sonucunda yüzde 1 bulmuş.*” Bizim argümanımız da şöyle, katılır mısınız diye size soruyorum, eğer katılırsanız da her yerde kullanmanızı öneririm: Dünyada 443 tane çalışan reaktör var, kapatılan da 150 tane reaktör var. Patlayan reaktör sayısı 5. 593’ü 5’e bölerseniz, yüzde 83 ediyor.

NEDİM BÜLENT DAMAR- Biz bunu reaktör sayısından yaptığımız zaman, şöyle bir şey çıktı: 5 tane reaktör var, şimdiye kadar dünyada var olan çalışan reaktör sayısı 595, bu aşağı yukarı yüzde 0.83 ediyor, kabaca yüzde 1 ediyor. Dolayısıyla bu da aşırı yüksek bir risk, bu riski göz önüne almak lazım; bu çok gerçekçi bir yaklaşım. Reaktör 400 megavat olmuş, 200 megavat olmuş, kaza riski arasında bir fark yok.

FİLİZ YAVUZ- Çok teşekkür ederim.

----&----